PROF. DR. İ. HİLMİ KARSLI

HAYAT HAKKI

HAYAT HAKKI

PROF. DR. İ. HİLMİ KARSLI

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI: 1292
Halk Kitapları: 282

Yayın Yönetmeni
Dr. Yüksel SALMAN

Yayın Koordinatörü
Yunus AKKAYA

Editör
Prof. Dr. Huriye Martı
Rukiye Aydoğdu Demir

Baskı Takip
İsmail DERİN

Tasarım
Arzu Akgün (aral.org)

Baskı
ARAL
Mustafa Kemal Mah. 2141 Cad.
No: 33/3, Söğütözü, Çankaya / Ankara
Tel: 0.312 219 53 26
www.aral.org

2. Baskı, Ankara – 2017

Eser İnceleme Komisyon Kararı: 28.09.2016/25

ISBN: 978-975-19-6640-3
2017-06-Y-0003-1296
Sertifika No: 12931

İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Basılı Yayınlar Daire Başkanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı
No:147/A 06800 Çankaya/ANKARA
Tel: 0 312 295 72 93 - 94
Faks: 0 312 284 72 88
e-posta: diniyayinlar@diyanet.gov.tr
www.diyanet.gov.tr

Rahmet Peygamberi (s.a.s.) ashabıyla sohbet ediyordu. Bir tarafta sade ve samimi bir lisan, diğer tarafta gönüllü ve hürmetli onlarca insan… Bu sohbetlerin lezzetine de değerine de paha biçilmesi imkânsızdı. Konuşmalarında çağları aşan ve ilk insana ulaşan örnekler verirdi Peygamberimiz. Tarihin sayfalarını açar, geçmiş ümmetlerin hâllerini anlatır, onların hatalarından ders çıkarılmasını isterdi. Yine asırlar öncesinde yaşanan bir olayı anlatmaktaydı. Hayat hakkına saygı, merhamet ve insaftı konusu…

Eski zamanlarda bir peygamber, yola çıkmış, yorulmuş ve bir ağaç gölgesinde dinlenmeye çekilmişti. Ağaca ve toprağa yakın olmak, toprağın sakinlerine de yakın olmak demekti. Bir karıncanın onu fark etmesi ve ısırması çok uzun sürmedi.

Canı yanan peygamber, öfkelendi. Öfke gelince akıl giderdi. Öfkeyle kalkan zararla otururdu. Öyle de oldu... Bu küçücük varlığın da bizler gibi bir can taşıdığı, hatta bir ailesi olduğu aklından çıktı. Yeryüzündeki bütün varlıkların bize Allah'ın emaneti olduğunu elbette biliyordu. Ama insandı; unuttu. Bir hışımla karar verdi ve karınca yuvasının yakılmasını emretti.

Yanındakiler bu emri yerine getirdi, yuva ateşe verildi. Toprağın altındaki daracık dehlizlerde yaşayan onlarca karınca, belki de zerre miktarı dikkatimizi çekmeyen minicik canlarını kaybetti. Resûl-i Ekrem'in (s.a.s) o gün ashabına anlattığına göre, bu durum gayretullaha dokundu. Yerlerde ve göklerde var olan her şeyi yaratan ve hepsine hayat hakkı bahşeden Rabbimiz, bu zulme rıza göstermedi. Yuvayı yakan Peygambere vahiy geldi. Cenab-ı Hak onu sert bir dille şöyle uyarıyordu: *"Seni bir karınca ısırdı diye, Allah'ı tesbih eden ümmetlerden bir ümmeti mi yok ettin!"* (Buhârî, Cihâd, 153)

Hâl-i Pür Melâlimiz

İnsanlık tarihinde çatışmalar ve savaşlar eksik olmamıştır. Müslüman toplulukların geçmişinde de bu acı gerçeği göz ardı edemeyiz. Ancak İslam'ın temel hedeflerinden biri, yeryüzünde barışı ikame etmek olduğundan, İslam medeniyeti, hâkim olduğu yerlerde sulh ve sükûnu temin etmede kayda değer bir başarı sağlamıştır. Çok değişik milletlere ve dinlere mensup milyonlarca insanı barış içerisinde bir arada yaşatma konusunda önemli bir model oluşturmuştur.

Geçen asırda Müslüman halklar, topraklarını düşman işgalinden kurtarabilmek için büyük mücadeleler vermişlerdi. Çok kan dökülmüş, milyonlarca insan şehit düşmüştü. Peki, bugün geldiğimiz noktada durum nedir?

Ne yazık ki, Ortadoğu sulh ve selâmete ermiş bir coğrafya özelliğini henüz kazanamamıştır. Üzüntü verici ama gerçek; kan ve gözyaşı akmaya devam etmektedir. Hatta bugün bu coğrafya, dünyanın en fazla can kaybı yaşayan bölgelerinden biridir. Dün işgalcilere karşı verilen mücadele, bugün yerini Müslümanlar arası şiddete, çatışma ve terör olaylarına bırakmıştır.

Bir taraftan sözde din adı altında kurulan cinayet şebekeleri, diğer taraftan ırkçı

söylemlerle binlerce masum insanın hayat hakkını elinden alan terör örgütleri... Yine bir tarafta halkın taleplerini yok sayan, bomba ve kimyasal silahlarla insanlara kan kusturan zalim idareler, öbür tarafta meşru yönetimleri devirmek için girişilen kanlı darbe hareketleri...

Evet, bütün bunlar ne yazık ki günümüz İslam dünyasının acı gerçekleri... Asırlarca çok değişik etnik grup, mezhep ve meşrebin barış ve huzur içerisinde yaşadığı topraklar, bugün sayısız kurban vermektedir. İnsan hayatının dokunulmazlığı artık münferit cinayet olayları ile değil, bombalar ve toplu kıyımlar ile ihlal edilmektedir.

Masum bir insanı öldürmek, İslam'ın haram kıldığı bir fiildir. Bir insanı kasten öldürmek, âdeta bütün insanlığa karşı işlenmiş bir cinayettir. Dolayısıyla insan hayatına kıymak dinimizde büyük günahlardan kabul edilmektedir. Kur'an-ı Kerim'de belirtildiğine göre, bu fiili işleyen kimsenin cezası, içinde ebedî kalacağı cehennemdir. Allah, ona gazap etmiş, lânet etmiş ve onun için dehşetli bir azap hazırlamıştır (Nisâ, 4/93).

Ne var ki bugün, cinayetin büyük bir günah olduğu anlayışı aşınmaya uğramıştır. İnsan hayatının dokunulmazlığı konusundaki dinî hassasiyet zayıflamıştır. Onlarca hatta yüzlerce insanın ölümüyle sonuçlanan terör olayları sıradan hadiseler gibi görülmektedir. Dünyevi hırslar uğruna genç yaşlı, kadın erkek demeden masumların canına kıyanlar, sadece birkaç gün içinde unutulup gitmektedir.

Hâlbuki üzerimize serpilen ölü toprağını silkeleyip gözümüzü açtığımızda görmekteyiz ki, İslam dünyası savaştan, cesetten, virane olmuş evlerden, yollara dökülmüş binlerce insandan geçilmemektedir. Her akşam ürkek gözlü masum çocuklar ekranlarımıza yansırken, çatışma ve zulüm haberleri kulaklarımızda çınlamaktadır.

Kim olursa olsun, masum bir insanı öldürmek haramdır. Çünkü genel manada insan değerlidir, onurludur ve yaşama hakkı bütün ilahi dinlerin koruması altındadır.

İşin en acıklı tarafı, ölenin de öldürenin de Müslüman olması değil midir? Hatta İslam perdesinin arkasına sığınan katiller, yaptıklarının cihad olduğuna inanmaktadır. Oysa Müslüman yüreklere korku salmak ve terörü beslemek, bir cihat hareketi değil, olsa olsa bir şer ve fesat hareketidir. Hiçbir bahane bu tür cinayet şebekelerine arka çıkmanın gerekçesi olamaz. Çünkü kim bir şerre sebep olur veya ona çanak tutarsa, o da bu şerrin günahına ortak olmuş olur (Nisâ, 4/85).

Sayıları her geçen gün artan silahlı suç örgütleri, suçsuz ve günahsız insanların canına kıymakta, İslam'ın rahmet yüklü mesajına gölge düşürmektedir. Sözde İslam adına yapılanmaları, savaşa sürdükleri ölüm makinelerini lanete ve azaba uğramaktan kurtaramayacaktır. İntihar bombacıları şehit olacaklarını zannetmektedir. Oysa şehit olmaları şöyle dursun, İslam adına yaşattıkları bu vahşet dolayısıyla elim bir azaba müstahak olacaklardır.

Allah adına mücadele ettiklerini zanneden, ferasetini yitirmiş, basireti

bağlanmış, aklını kiraya vermiş nice insan, İblis'e askerlik yaptığının farkında değildir. Bu eylemleri gerçekleştirenler bilmiyorlar ki, 'hayra koşuyorum' derken şerre gitmekteler! 'Cennete gidiyorum' derken cehenneme yuvarlanmaktalar!

İslam'ın hemen öncesinde Ehl-i Kitap da aynı tuzağa düşmüş, aralarındaki haset, kin ve düşmanlık ayyuka çıkmıştı. Bütün ilahi uyarılara rağmen, Yahudiler birbirlerine olmadık eziyetler yapmış, peygamberlerini öldürmüş, kan gövdeyi götürmüştü (Bk. Bakara, 2/84-85). Kur'an'ın bizleri defalarca uyardığı bu azgınlıklardan gerekli dersi çıkaramayan Müslümanların şiddet girdabındaki hâlleri ne acıdır! Ne yazık ki, tarih tekrar etmektedir! Aynı oyun yeniden tezgâhlanmaktadır. İktidar hırsı, dünya tamahı kalpleri işgal etmiştir. Yürekler katılaşmış, basiretler körelmiştir. Sulh ve sükun diyarı olması gereken İslam coğrafyası, bir savaş ve kaos diyarına dönüştürülmektedir.

Adları farklı olsa da terör örgütlerinin söylemleri benzerdir. Onlar sözde halkın kurtuluşu, esenlik ve barış adına mücadele etmektedir. Bu da tarih boyunca insanın yaşadığı en büyük çelişkilerden biridir. İnsanoğlu, ne yazık ki, işlediği bütün şer ve zulümlere bir kılıf uydurmuştur. Hep kuzu postuna bürünerek, haktan yana görünerek cürüm işlemiştir. Hayır ve iyilik peşinde olduğunu iddia ederek hıyanet ve cinayetlerini gerçekleştirmiştir. Sonuçta elde kalan, acı ve dramdan başka bir şey değildir…

İnsan, dünyadaki maddi ölçü ve değerlerin hepsinden daha kıymetlidir. O halde maddi menfaatler ve dünyevi kazançlar uğruna insanların köleleştirilmesi hatta katledilmesi asla kabul edilemez.

Kan Dökmek: Şeytanlaşmada Varılan Son Kerte

Bakara suresinin 30. ayetiyle başlayan bir anlatım, bizi insanlığın başlangıcına götürür. Burada yüce âlemde Allah Teâlâ ile melekler arasında geçen bir diyalogdan, ezelde takdir edilen planın uygulamaya konmasından bahsedilir.

Buna göre, yeryüzü, gökyüzü, bitkiler, sular ve canlılar yaratılmıştı. Her şey yerli yerince mükemmel düzenlenmişti. Ama bir eksik vardı. O da, beklenen misafir insanoğluydu. Gelecek bu misafiri ağırlamak, onu rahat ettirmek için tüm imkânlar seferber edilmişti. Bütün varlıklar, insanı karşılamak için görevlerinin başındaydı. Hepsi insanı bekliyordu. Çünkü insan olmasa, yeryüzündeki anlam tamamlanmayacaktı. Varlıklar onun sayesinde mana ve değer kazanmıştı. Dağlar, taşlar, kuşlar, ağaçlar, denizler… Evet, hepsinin yaratılış hikmetinde insan vardı.

Aslında Allah Teâlâ katında insanın yaratılması çoktan takdir edilmişti. Fakat bunun hikmetli bir usulle ilan edilmesi mühimdi. Diğer bir ifadeyle, yeryüzünün en şerefli varlığının vazife ve özellikleriyle cümle âleme tanıtılması önemliydi. Çünkü o, sıradan değildi…

Nihayet Allah Teâlâ insanı yaratma isteğini meleklerine bildirdi. İnsan, yeryüzünde 'halife' olacaktı. Ama melekler dayanamadı ve insanın en olumsuz yönlerini öne çıkararak şaşkınlıklarını ifade etti: 'Fesat çıkaracak ve kan dökecek' bir varlık mı yaratılıyordu? Üstelik kendileri Allah'ı tesbih ve takdis etmede hiçbir kusur etmiyorlardı.

Şimdi ise tabiatlarına aykırı bir durum söz konusuydu. Çünkü bozgunculuk yapmak ve kan dökmek melek kimliğiyle asla bağdaşmazdı. Aksine bunlar, şeytanın insana karşı elde edebileceği en büyük başarıydı. İnsanın şeytanlaşma ve azgınlaşmada varabileceği son kerteydi…

Tesbih ve takdis etmek, melekleri ne kadar Allah'a yaklaştırırsa, bozgunculuk yapmak ve kan dökmek de insanı Allah'tan o kadar uzaklaştırırdı. Tesbih ve takdis nasıl meleklerin karakteri ise, bozgunculuk ve kan akıtmak da şeytanlaşan insanın karakteriydi. Tesbih ve takdis ne kadar meleksi ise, bozgunculuk ve adam öldürmek de o kadar şeytansıydı.

İnsan yaratılacaktı, ezelde böyle takdir edilmişti. Her ne kadar melekler bilmeseler de bunun birçok hikmeti vardı. Nitekim Yüce Yaratan, meleklere hitaben *"Şüphesiz ben sizin bilmediklerinizi bilirim."* buyurdu. O, Âdem'e bütün isimleri öğretti. Melekler ise bu isimlerin manalarını bilemedi. Fakat Âdem bu manaları meleklere haber verdi. İnsanın ilimle tanıştığı ve yüceldiği andı bu… İnsan, halifelik sorumluluğunu üstlendi, emaneti kabullendi. Cenab-ı Hak, melekleri Âdem'e saygı secdesine çağırdı. İblis hariç bütün melekler hürmetle secdeye kapandılar, böylece insanın değeri ve önemi tescillendi (Bakara, 2/30-34).

İnsan, kâinatın gözbebeğidir. Allah'a kulluk gibi ağır bir görev yüklenmiştir. Bu görev, Kur'an'da "emanet" kelimesi ile ifade edilir (Ahzâb, 33/72). Onun bu konuda görevini tam olarak yerine getirdiği söylenemezse de, sorumluluğu büyük olduğu için makamı da büyüktür. İnsan, bir anlamda maddi dünya ile manevi dünya arasındaki köprüdür. Bu özelliği ile yeryüzünde ilahi iradeyi temsil eder. Ama diğer varlıkların hiçbirinin böyle bir sorumluluğu yoktur.

Allah Teâlâ'nın emanet görevini insana vermesi, onun için bir onur ve şereftir. Çünkü emanet herkese teslim edilemez. Dolayısıyla bu, Yüce Yaratıcı ile insan arasındaki güvene ve yakınlığa işaret eder. Bir anlamda insan, Cenab-ı Hakk'ın 'emanetçisi' makamına yükselmiştir.

Allah'ın varlığına ve birliğine inanmak, O'nun yarattığı kullara da saygı göstermeyi gerektirir. Nitekim kültürümüzde "Yaratılan, Yaratan'dan ötürü sevilir."

Yerler ve gökler insan sayesinde değer kazanmıştır. Güzel, faydalı, bereketli, uğurlu ne varsa hepsi onun hizmetine sunulmuştur. İnsan, meleklerden, cinlerden ve hayvanlardan farklı, seçkin bir konumdadır. Aklı, iradesi, gücü, seçme hürriyeti, ahlaki potansiyeli bambaşkadır. Nitekim ayette şöyle buyrulur: *"Biz insanoğlunu üstün ve şerefli kıldık."* (İsrâ, 17/70)

İlk insanın yaratılışı bağlamında, ayetlerde çok özel ifadeler geçer. Bu ifadeler insanın kıymet ve itibarına işaret eder. Mesela "*Kendi ruhumdan üflediğim*" (Hicr, 15/28-29; Sâd, 38/72) ve *"Kendi ellerimle yarattığım"* (Sâd, 38/75) buyuran ayetler dikkat çekicidir. Bu beyanlar bir işe verilen önemi, özeni gösterir ve Kur'an'da diğer canlılardan hiçbirisi için kullanılmaz. Bununla ilgili olsa gerek, bir diğer ayette insanın *"en güzel şekilde yaratıldığı"* ifade edilir (Tîn, 95/4). Her insan, kendine has özelliklere sahiptir ve bu yönüyle Allah'ın ayetlerinden biridir. O'nun muhteşem kudretinin, sonsuz ilminin ve eşsiz yaratma gücünün bir göstergesidir. "Bundan daha mükemmeli olamaz!" denecek bir yapıdadır. Bütün uzuvları yerli yerinde ve fevkalade bir uyum içinde çalışır. Maddi ve manevi varlığıyla örneği bulunmayan nadide bir eserdir (Bk. İnfitâr, 82/6-8). Dolayısıyla bir insanın öldürülmesi, yeryüzünde Allah'a götüren ayetlerden birinin yok edilmesi demektir.

Allah'ın varlığına ve birliğine inanmak, O'nun yarattığı kullara da saygı göstermeyi gerektirir. Nitekim kültürümüzde "Yaratılan, Yaratan'dan ötürü sevilir." Şu halde, insana saygıyı ve hürmeti dışlayan bir dinî yaşantı olamaz. İnsana saygı duymak ise, onun haklarına riayetle mümkündür. İslam'da tıpkı Allah'ın hakları gibi, kul hakları da dinî emir ve yasaklarla belirlenmiştir. Nitekim "din", özlü bir ifadeyle, "Allah'a tazim, kullarına merhamet" şeklinde tarif edilir.

Aynı dine mensup olmasalar da, bütün insanlar 'insanlık' paydasında ortaktır ve değerlidir. Hz. Ali bunu ne güzel ifade eder: "İnsanlar ya yaratılışta senin eşin ya da dinde senin kardeşindir." Bir cenaze geçerken ayağa kalkan Peygamberimizin, bunun bir Yahudi cenazesi olduğu kendisine bildirilince, *"O da bir insan değil mi?"* demesi de bu değere işarettir (Buhârî, Cenâiz, 49).

Bir Müslüman, inanç açısından diğer insanlarla aynı değerleri paylaşmasa da, insanlık paydasında onlarla buluşur. Bu manada ırk, dil, renk, cinsiyet ve yaş ayrımı gözetilmeksizin bütün insanlar değerlidir ve saygı görme hakkına sahiptir. İnsana saygı göstermek sadece hayatta iken değil, öldükten sonra da devam eder. Dolayısıyla ölünün naaşına kötü muamelede bulunmak, hayatta iken ona hürmetsizlik yapmak gibi günahtır (Bk. Ebû Dâvûd, Cihâd, 82).

İnsan, dünyadaki maddi ölçü ve değerlerin hepsinden daha kıymetlidir. O halde maddi menfaatler ve dünyevi kazançlar uğruna insanların horlanıp köleleştirilmesi, onurlarının ayaklar altına alınması hatta katledilmesi asla onaylanamaz. İnsanı insan yapan değerlere, şeref ve haysiyete tecavüz edilmesi kabul edilemez. Çünkü maddi olan her şey insan için yapılmış ve yaratılmıştır.

Allah Teâlâ, cinayeti insanoğluna haram kılmıştır. Bütün dinler, haksız yere adam öldürmenin hem kanun önünde ağır bir suç hem de Allah katında büyük bir günah olduğu noktasında birleşir.

Sen Beni Öldürmeye Kalkışsan da…

Yaratılış aşamasında melekler, insanın en olumsuz yönüne işaret etmişlerdi: Fesat çıkarmak ve kan dökmek. Nitekim onun bu yönü çok geçmeden Hz. Âdem'in oğlu Kabil'de görüldü. Şeytana uyan Kabil, kardeşi Habil'i öldürmek istedi.

Bahane neydi? Basit, 'sen-ben' mücadelesi. İkisi de kurban kesmiş, Habil'in kurbanı kabul edilmiş, Kabil'inki ise kabul edilmemişti. Çünkü Habil, Allah'ın istediği bu ibadeti gönülden yerine getirmiş ama Kabil mal hırsına yenilerek cimrilik etmişti. İhtiras ve çekememezlik Kabil'in aklını başından aldı. "Seni mutlaka öldüreceğim" diyerek hışımla kardeşinin üzerine yürüdü.

Habil bu haince düşünceye karşı Kabil'i tahrik etmedi. Belki hatasını anlar, kendine gelir diye yumuşak bir eda ile nasihatte bulundu. Kurbanın kabul edilmemesinin, Kabil'in ihlâs ve samimiyetinin eksikliğinden kaynaklandığını hatırlattı ve şöyle dedi: *"Sen beni öldürmeye kalkışsan da, ben sana karşı böyle bir şeye asla teşebbüs etmeyeceğim. Çünkü ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkuyorum."* (Mâide, 5/28)

Sevgili Peygamberimiz, Habil'in bu tavrının ne anlama geldiğini şöyle açıklamıştı: *"İki Müslüman kılıçlarıyla karşı karşıya gelir ve biri diğerini öldürürse, öldüren de öldürülen de cehennemdedir."* Ashâb-ı kiram, "Ey Allah'ın elçisi, öldüren böyledir ama öldürülene ne oluyor?" diye sorunca o şöyle cevap vermişti: *"Çünkü o da arkadaşını öldürmeye istekliydi."* (Nesâî, Muharebe, 29) Görüldüğü gibi, cinayeti gerçekleştirmek şöyle dursun, içinden geçirmek ve niyet etmek bile insanın cehennemde yanması için yeterli bir sebepti.

Aslında bu sözleriyle Habil, saldırıya uğramasına rağmen intikamdan yana olmadığını ortaya koyarak bütün insanlığa bir fazilet dersi vermişti. Bağışlamanın, kötülüğe iyilikle karşılık vermenin yüceliğini göstermişti. Ancak insanlık tarihinde bu yüksek ahlak ve fazilet yolunu tercih edenlerin sayısı ne kadar da azdı…

Yine Habil, bu davranışıyla ancak Allah'a karşı saygı ve sevgisini kaybedenlerin cinayete teşebbüs edebileceklerine dikkat çekmişti. Çünkü "Ben böyle yapmam, Allah'tan korkarım" diyor ve ekliyordu: *"Ben istiyorum ki, sen benim günahımı da kendi günahını da yüklenip cehennemliklerden olasın. İşte bu zalimlerin cezasıdır."*

Ne var ki Kabil, bütün bu nasihatlere aldırış etmedi. Çünkü şeytan zehrini kusmuştu bir defa içine. En ayartıcı vesveseler, en merhametsiz düşünceler tahrik edip durdu onu. Nefsinin 'yap' diye fısıldadığı en kötü şeyi yapmaya karar verdi: Habil'i mutlaka öldürecekti. Kabil âdeta isteyerek bu işe soyundu. Çünkü bütün günahlarda olduğu gibi canice niyeti kendisine pek güzel gösterildi. Aslında bu, haramları çiğnetmede şeytanın insana oynadığı en sinsi oyunlardan biriydi. Nefsine yenik düştü ve Habil'i öldürdü. Neticede hem dünyasını hem de ahiretini mahvetti.

Kabil kardeşinin cesedini görünce irkilmiş, vicdanının sızladığını hissetmişti. Bir kendi acımasızlığını ve gaddarlığını, bir de Habil'in Allah'a olan bağlılığını ve yumuşak başlılığını düşündü. Öldürme niyetini açıkça söylediği halde kardeşi kendisine elini dahi kaldırmamıştı. Onun, iyi niyetli ve barışsever bir kardeş

olmaktan başka ne suçu vardı? Tam bir pişmanlık içerisindeydi. Şimdi ne yapacaktı? İşlediği bu vahşeti nasıl gizleyecekti? Bu cenazeyi nasıl kaldıracaktı? Bu konuda hiçbir bilgisi ve tecrübesi de yoktu.

İşte o zaman Allah Teâlâ bir karga gönderdi. Bu karga yeri eşeleyerek kardeşini nasıl defnedeceğini Kabil'e gösterdi. Bu, Kabil'e iyi bir ders oldu. Çünkü Habil'i dinlemeyen, kibre kapılıp kendini beğenen bu adam şimdi aslında ne kadar yetersiz ve zavallı olduğunu görüyordu. *"Yazıklar olsun bana! Şu karga kadar olup da kardeşimin cesedini örtmekten aciz miyim ben?"* dedi. Karga kadar akıl edememiş, onun tecrübesine muhtaç bir duruma düşmüştü. İşte masum bir insanı canice öldürmenin katile yaşatacağı zillet buydu! Zillet dünya hayatında başlıyordu…

Yeryüzünde ilk cinayeti Kabil işlemişti. Hz. Peygamber bir hadisinde şöyle buyurmuştu: "*Haksız yere öldürülen hiçbir kimse yoktur ki onun kanından Âdem'in ilk oğluna bir pay ayrılmasın. Çünkü öldürme âdetini ilk başlatan odur.*" (Buhârî, Cenâiz, 33) Kabil'in haksız yere kardeşini öldürmesi, yerlerin ve göklerin kabul edebileceği bir fiil değildi. Bu, insana karşı işlenebilecek en büyük zulümdü. Öyle ya, insan hayatı kutsaldı. Yeryüzünün en değerli ve en şerefli varlığına yapılan bu saygısızlık, aslında mensup olduğu insanlığa karşı yapılmıştı. Ona karşı işlenen bu cinayet, aslında bütün insanlığa karşı işlenmişti.

İslam'da canın korunması, insan dünyaya gelmeden önce anne rahmindeyken başlar. Annenin hayatı için tehlike oluşturmadıkça cenine müdahale edilemeyeceği konusunda âlimlerimiz ittifak etmiştir.

İnsanı Öldürmek, İnsanlığı Öldürmektir

Allah Teâlâ, cinayeti insanoğluna haram kılmıştır. Bütün dinler, hukuk ve ahlak sistemleri, haksız yere adam öldürmenin hem kanun önünde ağır bir suç hem de Allah katında büyük bir günah olduğu noktasında birleşir. İsrailoğullarına gönderilen vahiylerde de bu açıkça bildirilmiş, 'On Emir' olarak bilinen yasaklar manzumesinde yer almıştır. Tevrat birçok değişikliğe uğramasına rağmen, Çıkış bölümünde kesin bir dille zikredilen *"Katletmeyeceksin!"* ifadesi yerini korumuştur (Kitab-ı Mukaddes, Çıkış, 20/13-17).

İncil'de de insan öldürmenin yasak olduğu açıkça ifade edilmektedir. Mesela Matta'da şöyle denilir: *"Katletmeyeceksin ve kim katlederse hükme müstahak olacaktır."* (Kitab-ı Mukaddes, Matta, 5/21)

Bir insanın hayatını korumanın fazileti ve haksız yere bir insanı öldürmenin vahameti İsrailoğulları'nın şahsında bütün insanlığa bildirilmiştir. Kıyamete kadar geçerliliğini koruyacak son ilahi kitap olan Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur: *"Bundan dolayı İsrailoğullarına şunu yazdık: Bir cana kıymaya veya yeryüzünde fesat çıkarmaya karşılık olması dışında, kim bir insanı öldürürse, bütün insanları öldürmüş gibi olur. Her kim de bir can kurtarırsa, bütün insanları yaşatmış gibi olur."* (Mâide, 5/32)

Bu ayette dikkati çeken hususlardan biri, genel manada "insan" kelimesinin kullanılmasıdır. Falan dine, filan mezhebe veya ırka mensup bir insandan bahsedilmemektedir. Dolayısıyla kim olursa olsun, masum bir insanı öldürmek haramdır. Çünkü genel manada insan değerlidir, onurludur ve yaşama hakkı bütün ilahi dinlerin koruması altındadır.

Mensubiyeti ne olursa olsun bir kişinin öldürülmesi bütün insanlığın öldürülmesi kadar ağır bir vebaldir. Yahut hangi inanca, soya veya millete mensup olursa olsun bir insanın yaşamasına vesile olmak, bütün insanlığın yaşamasına vesile olmak kadar faziletli bir ameldir. Hayatın korunması, insanın en temel haklarındandır. Herkes bu güvenceden istifade eder. Bu konuda Allah Resûlü (s.a.s) şöyle buyurur: *"Kim (Müslüman topraklarında yaşaması için kendisine güvence verilmiş) bir anlaşmalıyı öldürürse, cennetin kokusunu dahi alamaz. Hâlbuki onun kokusu kırk yıllık mesafeden bile duyulur."* (Buhârî, Diyât, 30)

İslam'da canın korunması, insan dünyaya gelmeden önce anne rahmindeyken başlar. Annenin hayatı için tehlike oluşturmadıkça cenine müdahale edilemeyeceği, âlimlerimizin ittifakla kabul ettikleri bir konudur. Demek ki anne rahmindeki ceninin, yaşayan insanlar gibi dokunulmazlığı vardır. Dolayısıyla kürtaj ve benzeri yollarla onun hayatına kastetmek dinen caiz değildir.

Adam öldürmenin haramlığı konusu Kur'an-ı Kerim'de birçok kere dile getirilmiştir. Mesela *"(Meşru müdafaa, kısas ve savaş gibi) Adam öldürmeyi haklı kılan bir sebep bulunmadıkça, Allah'ın dokunulmaz kıldığı cana kıymayın."* (İsrâ, 17/33) buyrulur. Bir insanı kasten öldürenin ne denli büyük bir cezaya çarptırılacağı ise Nisâ suresinin 93. ayetinde açıklanır: *"Kim bir mümini kasten öldürürse onun cezası, içinde devamlı kalmak üzere cehennemdir. Allah, böylelerine gazap etmiş, lanetleyip rahmetinden kovmuş ve korkunç bir azap hazırlamıştır."* Görüldüğü üzere, Rabbimizin gazabını hak eden ve rahmetinden mahrum kalan

bu kimseleri elim bir son beklemektedir.

Neden böyle? Çünkü bir kimsenin cinayet işlemesi, insanın hayat hakkını tanımadığı, masumiyetini kâle almadığı ve merhamet duygusu taşımadığı anlamına gelir. Cinayet şiddet ve terörü besler, huzur ve güveni alt üst eder. Bir insanın haksız yere öldürülmesi, toplumda intikam duygusunun yaygınlaşmasına ve öldürme olaylarının birbirini takip etmesine sebep olur.

Her can bir umuttur. Bir cana kıyılması, yeryüzünde Allah'a götüren ayetlerden birinin yok edilmesi demektir.

Töre Cinayetleri ve Kan Davaları

Peygamberimiz, ahirette ilk hesaplaşmanın, insanlar arasında haksız yere kan dökmek hususunda olacağını belirtir (Buhârî, Diyat, 1). Onun ifadesiyle, *"Allah katında dünyanın yok olması, bir Müslüman'ın öldürülmesinden daha hafiftir."* (Tirmizî, Diyât, 7)

İnsana can veren de onu alan da Allah Teâlâ'dır. Dolayısıyla insanın canına kastetmek, doğrudan Yüce Yaratıcı'nın yetki alanına müdahale etmek anlamına gelir. Bu sebeple Rahmet Peygamberi (s.a.s), *"Allah, haksız yere bir mümini öldüren kimsenin ne tevbesini ne de fidyesini kabul eder."* buyurmuştur (Ebû Dâvûd, Melâhim, 6).

İnsan hayatının dokunulmazlığı bu denli önemli olmasına rağmen, neredeyse tamamı Müslüman olan toplumumuzda haksız yere birtakım cinayetler işlenmektedir. Sudan bahanelerle insanlar kurban edilmektedir. Bunların en yaygın olanlarından biri töre cinayetleridir.

Töre cinayetleri, ailenin namus ve şerefini zedelediği iddiasıyla kadına yönelen ağır bir şiddet türüdür. Kadının ailesinin seçtiği kişiyle evlenmemesi veya boşanmak istemesi, yasak ilişki ve zina suçlamasına maruz kalması, tecavüze uğraması gibi sebepler yanında, basit şüphelerle dahi bu tür cinayetler işlenebilmektedir.

Töre cinayetlerinin dini, hukuki ve insani yönlerden izah edilecek hiçbir tarafı yoktur. Bu muamele, namus gibi yüce bir değeri bahane ederek insana karşı işlenen büyük bir zulümdür. Her ne kadar dinî bir kisveye büründürülmeye çalışılsa da aslında töre cinayetinin arkasındaki güç, İslam'la asla bağdaşmayan batıl anlayış ve âdetlerdir. Oysa bu konuda ortaya çıkan problemler, şeytanî hislerin tuzağına düşmeden hukuki yollarla çözüme kavuşturulabilir. İffet konusunda da aile içi geçimsizliklerde de hukuki olarak izlenecek yol bellidir. Yoksa kadının yakınlarından hiçbirinin böyle bir ceza uygulama hakkı yoktur.

Haksız yere inanan bir insanın canına kıymak öyle büyük bir günahtır ki Peygamberimiz, *"Gökte ve yerde olanların tümü bir mümini öldürmek için iş birliği yapsalar, Allah onların hepsini yüzüstü cehenneme yuvarlar."* (Tirmizî, Diyât, 8)

buyurmuştur. Dolayısıyla dinimizin töre gereği uygulanan böyle bir ölüm cezasını tasvip etmesi asla mümkün değildir. Töre cinayeti işleyenlerin büyük bir vebal altına girdiklerinde kuşku yoktur.

Kan davalarında da aynı durum söz konusudur. Burada da hukukun hakemliğine başvurmak gerekir. İnsanlar durumdan vazife çıkarıp kendi elleriyle karşı tarafı cezalandırmaya kalkışmamalıdır. Aksi takdirde bu, cahiliye âdetine dönmek olur. Unutulmamalıdır ki, Veda Haccı'nda verdiği hutbelerle insanlığa seslenen Peygamber Efendimiz, bu cahiliye âdetini sonsuza kadar kaldırdığını şöyle ifade etmiştir: *"Dikkat edin! Cahiliye dönemine ait bütün işler ayaklarımın altındadır. Cahiliye döneminin bütün kan davaları da kaldırılmıştır."* (Müslim, Hac, 147)

Töre cinayetlerinin ve kan davalarının dinî hukukî ve insanî yönlerden izah edilecek hiçbir tarafı yoktur.

Kan davası sadece siyasi ve hukuki boşluklarla izah edilebilecek bir cezalandırma yolu değildir. Böyle bir intikam ateşinin arkasında ahlaki zaaflar yatar. Arazi ve sınır anlaşmazlıkları, miras paylaşımı, ırz ve namus meseleleri, hata ile öldürme, törelere karşı gelme gibi bir dizi sebebe bağlanan öfkeler birikir, kine ve nefrete dönüşür. Gazabı söndürmek yerine körükleyen cahil yaklaşımlar, sonuçta kandan başka hiçbir şeyin çözemeyeceğini iddia ettikleri intikam düğümlerine dönüşür. Hakemler, ara bulucular, kanun ve nizam ile çözüm bulunabilecek birçok anlaşmazlık, yıllarca sürüp giden cinayetler dizisine zemin oluşturur.

Hâlbuki İslam, Cenab-ı Hakk'ın yeryüzünde işlenen hiçbir suçu veya haksızlığı karşılıksız bırakmayacağını ilan eder (Zilzâl, 99/7-8). Cinayetlerin hükmünü şahısların keyfî tutumuna ve tarafların intikam duygularına değil, hukuka ve âdil yargıya bırakır. Hayatı boyunca kişisel intikam peşinde koşmayan, canına kastedenleri bile tereddütsüz bağışlayan İslam Peygamberinin (s.a.s) uyarısı gayet açıktır: *"Husumeti sürdürmen sana günah olarak yeter."* (Tirmizî, Birr ve sıla, 58) Şu halde hisleriyle ya da törenin baskısıyla hareket edip cinayet işleyen kimse, İslam'ın sınırlarını çiğnemiş ve ilahî azabı hak etmiş olur.

Töre ve namus cinayetleri, iffet gibi yüce bir değeri bahane ederek kadına karşı işlenen büyük bir zulümdür.

İnsanlıktan Çıkmanın Diğer Adı: Terör

Yeryüzünde hayat hakkına pervasızca müdahale eden ve süfli hedeflerine ulaşmak için insan kanı akıtmakta bir sakınca görmeyen terör örgütleri, konumuzun bir başka boyutudur. Bunların nazarında hedefe ulaşmak için dini istismar etmekten insan hayatına son vermeğe kadar her şey mübahtır. Bir kısmı din kisvesi altında faaliyet gösteren bu yapılanmalar, hiçbir vicdan azabı duymadan yüzlerce insanın bir anda katledilmesine sebep olacak eylemlere girişebilmektedir.

Kullandıkları dile bakıldığında terör örgütlerinin İslam'ın en kıymetli kavramlarını, değerlerini, hatta dinimizin temel kaynakları olan ayet ve hadisleri suistimal ettikleri görülür. Kendi menfaatlerini besleyecek şekilde dini yorumlamaları, mukaddes ve muazzez kavramlarımıza el uzatmaları affedilecek bir hata değildir. Söz gelimi, canlı bomba eylemlerini intihar olarak adlandırmayıp şehit olma girişimi gibi göstermekte, mensuplarını bu şekilde aldatmaktadırlar. Bu iddia, İslamî kavramlardan biri olan şehitliğin istismarından başka bir şey değildir. Zira şehitlik, İslam'a ve Müslümanlara kast edenlerle cephede fiilen savaşırken veya zulüm sonucu öldürülenlerin eriştikleri son derece yüce bir makamdır. Masum insanları öldürmenin adı şehitlik değil, katilliktir.

Yine bugün bazı örgütler, Müslümanlara karşı verdikleri kanlı mücadeleyi cihat olarak lanse etmektedir. Böyle bir tanımlamanın, dinimizin temel kaynakları açısından kabul edilmesi mümkün değildir. Çünkü İslam'a göre cihat, insanlara özgürce yaşama hakkı sunan, dirilten, hayat veren, selama ve huzura erdiren her türlü kutlu gayretin adıdır. Savaş manasında cihat ise, Müslümanlara karşı değil, dış düşmanlara karşı yapılır. Şu halde bir Müslüman grubun diğer Müslümanlarla savaşması asla bir cihat hareketi değil; olsa olsa bir cinayet hareketidir.

Nitekim Yüce Allah, Medineli Müslümanların fetihten önce müşrik idaresindeki Mekke'ye saldırmalarına izin vermemiş, şehirde bulunan müminlerin zarar görmelerini engellemiştir. Bu durum şu ayette açık bir biçimde beyan edilir: *"Eğer orada kendilerini henüz tanımadığınız mümin erkeklerle mümin kadınları bilmeden ezerek bir vebalin altında kalmanız ihtimali olmasaydı, Allah savaşı önlemezdi."* (Fetih, 48/25) Masum Müslümanların ölmesi sonucunu doğurabilecek bütün silahlı saldırılar bu hükme dâhildir.

Müslüman toplumlar, son asırlarda egemen güçler tarafından büyük haksızlıklara uğramıştır. Sömürgeleştirmeler, işgaller, darbeler, baskıcı rejimler, hak hukuk ihlalleri, dışlamalar… Bu talihsiz gidişat, ne yazık ki, günümüzde de devam etmektedir.

Yaşanan acıların, Müslüman toplumlarda birtakım rahatsızlıklara ve infiallere yol açması tabiidir. Ancak bütün bu olumsuzluklarla mücadele etmenin yol ve yöntemini iyi tayin etmek gerekir. Her durumda şiddete ve silaha başvurmak bir çözüm değildir. Hele hele masum insanların ölümüne sebep olacak terör olayları asla tasvip edilemez.

Terörün Müslümanların kendilerini tüketmekten başka bir işe yaramadığı açıktır. Şer odaklarının arzusu da bu değil midir? Şu halde önemli olan, medeniyet planında ümmetin geleceğini kuşatacak, maddi ve manevi varlığını

devam ettirecek çözümlerin üretilmesidir.

Kısasta Sizin İçin Hayat Vardır

İnsan hayatını korumak için İslam sadece ahiretteki cezayı öngörmemiştir. Katil dünyada da kısas cezasına çarptırılır. Ancak öldürülen kimsenin ailesi affederse veya tazminat karşılığında barışa razı olursa kısas cezası uygulanmaz. Konu Kur'an-ı Kerim'de şu ifadelerle geçmektedir: *"Ey iman edenler! Öldürülenler hakkında kısas size farz kılındı..."* (Bakara, 2/178), *"Ey akıl sahipleri! Kısasta sizin için hayat vardır, umulur ki sakınırsınız."* (Bakara, 2/179)

Kısası, öldürülene karşı bir misilleme olarak değil, hukukun ve adaletin tecellisi için eşit ve âdil bir karşılık olarak düşünmek gerekir. Burada cezanın suça eşitlenmesi söz konusudur. Başkasını suçsuz yere öldürme hakkını kendinde gören kişi, öldürülür.

Tabii bu cezayı uygulayacak olan, öldürülen kimsenin yakınları değildir. Din asla böyle bir yetkiyi onlara vermez. Aksi takdirde kin ve düşmanlığın sonu gelmez, olay kan davasına dönüşür, karşılıklı cinayetler birbirini takip eder. Suçsuz yere birkaç değil, onlarca hatta yüzlerce insan birbirini öldürür. Kısaca tekil bir olay, toplumsal bir vahşete dönüşebilir. Bu konuda Peygamber Efendimiz şöyle buyurur: *"Cinayet veya yaralanma gibi bir cürüme maruz kalan kişi*

(ya da velisi) şu üç şeyden birini seçer: Ya kısas ister ya affeder ya da diyet alır. Dördüncü bir şey isterse onu engelleyin. Bundan sonra sınırı aşan kişi için elim bir azap vardır.” (Ebû Dâvûd, Diyât, 3)

Dolayısıyla kısası uygulamak tamamen siyasi otoritenin işidir. Siyasi otorite, dinin öngördüğü kısası değil de, mesela hapis gibi başka bir cezayı uygulasa, yine de öldürülen kimsenin yakınlarının kısas uygulama hakkı yoktur. Şayet onlar böyle bir şeye teşebbüs ederlerse, bu, Kur'an'ın öngördüğü kısas değil, aksine cinayet olur. Kaldı ki, Allah Resûlü'nün bir devlet başkanı olarak kendisine gelip kısas uygulamasını talep eden bazı kimselere affı tavsiye ettiği de bilinen bir gerçektir. (Ebû Dâvûd, Diyât, 3; Nesâî, Kasâme, 28-29)

Sonuç

Allah Teâlâ, insanı bütün mahlûkattan üstün ve şerefli kılmıştır. O'nun gönderdiği dinlerin en büyük hedeflerinden biri, insan hayatının dokunulmazlığını korumaktır. Dolayısıyla insan hiçbir surette ne kendi varlığına ne de bir başkasının varlığına kast edemez. İntihar ve ötenazide olduğu gibi, “Bu benim hayatım, istediğim gibi hareket ederim.” diyerek canına kıyamaz. Hatta değil intiharı seçmesi, ölümü temenni etmesi bile mümine yasaklanmıştır. Çünkü canların sahibi Allah'tır. Varlıkları yaratan ve yaşatan, haklarında son karar mercii olan Allah Teâlâ'dır. İnsan bu noktada sadece emanetçi konumundadır.

Her insan, ana rahminden itibaren yaşama hakkına sahiptir ve onun bu hakkı dokunulmazdır. Irkı, dili, rengi, dini farklı olan milyarlarca insan, geçmişte de bugün de hayatta kalmayı hak etmektedir. İşlediği bir suçtan dolayı mahkeme kararı olması ve savaş hâli dışında bir insanı öldürmek, şirkten sonra işlenebilecek en büyük günahtır. Masum bir insanı öldürmek, yakınlarının affetmesi hariç dünyada kısası, ahirette ise azabı gerektirir. Bir insanı öldürmek, bütün insanlığı öldürmek gibi büyük bir günah olduğuna göre, terörle yüzlerce, hatta binlerce insanın ölümüne sebep olmanın ne denli büyük bir vebal olduğu ortadadır.

Terörün Müslümanların kendilerini tüketmekten başka bir işe yaramadığı açıktır. Şer odaklarının arzusu da bu değil midir?

Adam öldürme bazen özel bir olay olmaktan çıkar. Günümüzde olduğu gibi toplumsal hatta küresel bir asayiş sorununa, insanların mal ve can güvenliğini tehdit eden bir terör dalgasına dönüşür. Menfur ve meşum bir dava uğruna huzur ve barışı yok etmeyi, toplumu kaos ve kargaşaya sürüklemeyi hedefler. Terör hareketleri bölücü niyetlere, etnik ayrıştırma gayretlerine hizmet edebilir. Bazen de sözde dinî bir dava adına ortaya çıkabilir. Kur'an, bütün bu oluşumlara katılanları, destek olanları, arka çıkanları “Allah ve Resûlü'ne savaş açan ve yeryüzünde bozgunculuk çıkaranlar” şeklinde tanımlar. Dünyadayken ağır cezalara çarptırılmaları gerektiği bildirilen bu kimseleri anlatan ayet ise şöyle sona erer: *“Bu cezalar, onlar için dünyadaki bir rezilliktir. Ahirette de onlara korkunç bir azap vardır.”* (Mâide, 5/33)